

شورای عالی حوزه علمیه قم

مرکز مدیریت حوزه های علمیه خواهران

مقاله

عنوان

بررسی معاد از دیدگاه قرآن کریم و تاثیر آن در زندگی

نگارنده:

فرشته زمانپور

زمستان ۹۷

بسم الله الرحمن الرحيم

چکیده:

یکی از مسایل مهمی که در تمام ادیان مطرح بوده، مسیله معاد است. معاد، انتقال از عالم دنیا به عالم آخرت و تحول حیات دنیوی به حیات اخروی و باز گشت همین حقیقت انسانی نشئه ی دنیا به نشئه ی آخرت است. در این مقاله به بررسی اصل معاد از دیدگاه قرآن پرداخته شده است، همچنین به ادله وجود معاد و حیات پس مرگ و رکن مهم زندگی و ماهیت مرگ پرداخته شده است. هدف از این مقاله این بوده است تا شخص خواننده به باوری از معاد رسیده و طبق سرلوحه قرار دادن آن زندگی خود را محول کند و سبک آنرا برای رسیدن به زندگی ناب اخروی خود تغییر دهد. امید برآنست مثمر ثمر واقع شود.

کلیدواژه: معاد ، ادیان ، برزخ ، مرگ ، حیات دنیوی ، حیات اخروی.

مقدمه:

یکی از مسائلی که در زندگی انسان ها، و هم در ثبات و پایداری برایشان تاثیر دارد مسئله معاد است. تمام آثاری که بر اثر ایمان به معاد به دست می آید مثبت است. مسئله معاد یکی از پر تاکید ترین مسایل اسلام است به حدی که یکی از اصول دین مبین اسلام قرار گرفته است که منکر آن همانند منکر توحید و وجود خداوند است و یکی از مسائلی است که آیات متعددی از قرآن کریم در سدد اثبات آن هست، معاد است. معاد، انتقال از عالم دنیا به عالم آخرت و تحول حیات دنیوی به حیات اخروی و باز گشت همین حقیقت انسانی نشئه ی دنیا به نشئه ی آخرت است. هدف از این مقاله این بوده است تا شخص خواننده به باوری از معاد رسیده و طبق سرلوحه قرار دادن آن زندگی خود را محول کند و سبک آنرا برای رسیدن به زندگی ناب اوخری خود تغییر دهد. امید بر آنست مثمر ثمر واقع شود.

تعریف و تعبیر معاد از دیدگاه قرآن کریم:

معاد، انتقال از عالم دنیا به عالم آخرت و تحول حیات دنیوی به حیات اخروی و باز گشت همین حقیقت انسانی نشئه ی دنیا به نشئه ی آخرت است.

قرآن کریم تعبیرات گوناگونی درباره ی عالم رستاخیز دارد؛ مانند: قیام الساعة روم: آیه دوازده)، احیای موتی (حج: آیه هفت)، حشر (حجر)، نشر (فاطر: آیه نه)، معاد (اعراف: آیه بیست و نه، لقاء الله (یونس: آیه چهل و پنج)، رجوع (عنکبوت:)، يوم القيامة (انبیاء: آیه چهل و هفت)، اليوم الآخر (بقره آیه صد و هفتاد و هفت)، يوم الحساب (غافر: آیه بیست و هفت)، يوم الدين (حمد)، يوم الجمع (تغابن: آیه نه)، يوم الفصل نبأ: آیه هفده)، يوم الخروج (ق: آیه بیست و هفت)، اليوم الموعود (بروج: آیه دو)، يوم الیم (هود: آیه بیست و شش)، يوم عسیر (فرقان: آیه بیست و شش)، اليوم الحق (نبأ: آیه سی و نه)، يوم تبلى السرائر (طارق: آیه نه)، يوم لا ريب فيه (آل: عمران آیه نه)، يوم نقول لجهنم هل امتلات (ق: آیه سی)، يوم يعص الظالم على يديه (فرقان: آیه بیست و هفت)، يوم لا ينفع الظالمين معذرتهم (مؤمن: آیه پنجاه و دو)، يوماً يجعل الولدان شيباً (مزل: آیه هفده)، يوم يفر المرء من أخيه (عبس: آیه س و چهار)، يوماً كان شره مستطيراً (انسان: آیه هفت)، يوماً لا تجزى نفس عن نفس شيئاً (بقره آیه چهل و هشت) يوم لا تملك نفس لنفس شيئاً (انفطار: آیه نوزده)، يوم تبيض وجوه و تسود وجوه (آل عمران: آیه صد و شش)، يوم لا ينفع مال

باید انسان خوبی بود و به ارزش های اخلاقی عمل کرد: و از همه مهم تر، فلسفه ی زیستن است، که در میان فیلسوفان شرق و غرب مطرح شده است: مسئله ی مهمی که اگزیستانسیالیست ها بیش از دیگران به آن پرداخته اند. آلبر کامو در کتاب فلسفه ی پوچی، از فلسفه ی زیستن چنین می پرسد که آیا زندگی به زحمتش می ارزد؟ بسیاری از انسان های بی دین یا ضعیف الایمان، که جز دنیا و دنیاپرستی چیز دیگری در مخیله ی آنها نمی گنجد، گرفتار پوچی گری و گرایش های نهیلیستی اند. اعتقاد به معاد و حیات اخروی فلسفه ی زندگی انسان را تبیین می کند و هرگونه شبهه ای را در این زمینه برطرف می نماید.

۳. تأثیر اعتقاد به معاد بر فرهنگ های انسانی: فرهنگ و سنت و دین داری و تفاوت فرهنگ های انسانی و اصیل با فرهنگ های بیگانه و مبارزه با تهاجم فرهنگی از مباحث بسیار جدی بشریت امروز است. نهضت های ملی گرا در جریان مشروطه در ایران، فرهنگ اسلامی را، با استناد آن به اعراب عربستان، فرهنگی بیگانه و مهاجم برای فرهنگ اصیل ایرانی می شمردند. امروزه بسیاری از فرهنگ های غربی و شرقی و فرهنگ های مبتذل «رپ» و «هوی متالیک» که با فرهنگ اصیل اسلامی تعارض عمیقی دارند، فرهنگ مهاجم و بیگانه خوانده می شوند.

تفاوت این دو نگرش به تعریف انسان و مبدأ و مقصد و مسیر زندگی او برمی گردد. اگر ما انسان را موجودی الهی و یکی از مظاهر حق تعالی بدانیم، که با هدف قرب و نزدیکی به موجود بی نهایت، یعنی خداوند سبحان، از دیار عدم پا به عرصه ی وجود نهاد و بعد از چند صباحی به عالمی ابدی منزل می گزیند، در این صورت، فرهنگ اصیل اسلامی فرهنگ دوست و آشناست، گرچه از سرزمین بیگانه برخیزد، و غیر آن، فرهنگ بیگانه و مهاجم است، اگر چه از سرزمین خود بجوشد.

۴. پشتیبانی اعتقاد به معاد از قوانین اجتماعی، حقوقی و اخلاقی: اعتقاد به معاد و حساب و کتاب اخروی ضمانت اجرایی مناسبی برای قوانین اجتماعی، حقوقی و اخلاقی است. همان گونه که مؤمنان به قیامت بدون اجبار و تهدید به عبادت خدا مشغول می شوند، بدون هیچ گونه دغدغه ای به پرداخت حقوق دیگران نیز اقدام می کند.

۵. تأثیر اعتقاد به معاد بر اعمال انسان: ارتباط اعتقاد به قیامت و عمل آدمی، ارتباط سبب و مسبب است و هر اندازه ایمان به آن حقیقت بیش تر و شدیدتر باشد، دقت انسان در عمل بیش تر است: زیرا عمل انسان موجب پاداش و کیفر در قیامت می شود.

رکن مهم جهان بینی اسلامی:

یکی از اصول جهان بینی اسلامی که از ارکان ایمانی و اعتقادی دین اسلام است، اصل ایمان به زندگی جاوید و حیات اخروی است. ایمان به عالم آخرت شرط مسلمانی است، یعنی اگر کسی این ایمان را از دست بدهد و انکار کند از زمره مسلمانان خارج است.

پیامبران الهی - بدون استثناء- پس از اصل توحید، مهمترین اصلی که مردم را به آن متذکر کرده اند و ایمان به آن را از مردم خواسته اند، همین اصل است که در اصطلاح متکلمان اسلامی به نام «اصل معاد» معروف شده است. در قرآن کریم به صدها آیه برمی خوریم که به نحوی از انحاء درباره عالم پس از مرگ، روز قیامت، کیفیت حشر اموات، میزان، حساب، ضبط اعمال، بهشت و جهنم، جاودانگی عالم آخرت و سایر مسائلی که به عالم پس از مرگ مربوط می شود بحث کرده است. ولی در دوازده آیه رسماً پس از ایمان به خدا از «ایمان به روز آخر» یاد کرده است. قرآن کریم در مورد عالم قیامت تعبیرات مختلفی دارد و هر تعبیری بابی از معرفت است، یکی از آنها «الیوم الآخر» است. قرآن کریم با این تعبیر خود دو نکته را برای ما یادآوری می کند:

الف - اینکه حیات انسان بلکه دوره جهان، مجموعاً به دو دوره تقسیم می شود و هر دوره را به عنوان یک «روز» باید شناخت. یکی روز و دوره ای که اول و ابتدا است و پایان می پذیرد (دوره دنیا)، دیگر روز و دوره ای که آخر است و پایان ناپذیر است (دوره آخرت). همچنانکه در برخی تعبیرات دیگر قرآن، از حیات دنیوی به «اولی» و از حیات اخروی به «آخرت» یاد شده است.^{۱۹}

^{۱۹} و ان لنا للاخرة و الاولى (لیل-۱۳) - و للاخرة خیر لك من الاولى (ضحی - ۴)

ب - دیگر اینکه هم اکنون که دوره اول و نخستین حیات را طی می‌کنیم و به دوره دوم و روز دوم نرسیده‌ایم و از ما پنهان است، سعادت ما در این روز و آن روز به این است که به آن دوره و آن روز «ایمان» پیدا کنیم. سعادت ما در این روز، از آن جهت بسته به این ایمان است که ما را متوجه عکس‌العمل اعمال ما می‌کند و می‌فهمیم که اعمال و رفتار ما از کوچکترین اندیشه‌ها و گفتارها و کردارها و خلق و خویها گرفته تا بزرگترین آنها مانند خود ما روز اول و روز آخر دارند. چنین نیست که در روز اول پایین یابند و معدوم گردند، بلکه باقی می‌مانند و در روزی دیگر به حساب آنها رسیدگی می‌شود، پس کوشش کنیم که خود را و اعمال و نیت خود را نیکو سازیم و از اندیشه‌ها و کارهای بد پرهیز نمائیم و به این ترتیب همواره در راه نیکی و نیک‌خوئی و نیک‌رفتاری گام برداریم. و اما سعادت ما در آن روز، از آن جهت بسته به این ایمان است که چنانکه بعداً خواهیم گفت مایه حیات سعادت‌آمیز یا شقاوت آلود انسان در آن جهان اعمال و رفتار او در این جهان است. این است که قرآن کریم، ایمان به آخرت یا روز آخر را برای سعادت بشر یک امر حتمی و لازم می‌شمارد.

نتیجه گیری:

یکی از اصول دین مبین اسلام معاد است. اعتقاد به معاد زندگی انسان را بطور کلی عوض می کند چراکه بادی و وسیع تر به زندگی نگاه می کند، معاد خود در چند مسئله مطرح است ابتدا وجود مسئله قیامت ثانیاً چگونگی معاد و اتفاقات آن که یکی مسئله برزخ و پاداش و جزا انسان هاست.

طبق آنچه از کتاب و سنت استفاده میشود انسان در فاصله میان مرگ و رستاخیز عمومی یک زندگانی محدود و موقتی دارد که برزخ و واسطه میان حیات دنیا و حیات آخرت است

فهرست منابع:

- ۱-قرآن کریم
- ۲-نهج البلاغه
- ۳-مطهری، مرتضی، معاد، مجموعه آثار،
- ۴-طباطبایی، سید محمد حسین؛ المیزان فی تفسیر القرآن، موسسه النشر الاسلامی.
- ۵-حر عاملی، محمد بن حسن، وسائل الشیعه، انتشارات مکتبیه الاسلامیه (۱۴۰۳) ه. ق
- ۶-موسوی خمینی، روح الله، تحریر الوسیله، قم انتشارات فرهنگ قرآن، ۱۳۸۰ شمسی.
- ۷-حر عاملی، محمد بن حسن، وسائل الشیعه، مؤسسه آل البيت (علیهم السلام)، ۱۴۰۹ قمری.
- ۸-سبحانی، جعفر، معاد، انسان وجهان، موسسه امام صادق (علیه السلام)، ۱۳۹۶ شمسی
- ۹- سبحانی، جعفر، منشور جاوید، موسسه امام صادق (علیه السلام)، ۱۳۹۶ شمسی
- ۱۰-شریعتی، محمدباقر، معاد درنگاه عقل و دین ، چاپ سوم، دفتر تبلیغات اسلامی قم.
- ۱۱-قمی، شیخ عباس ، منازل الاخره ، چاپ قایم ، قم ، جیبی
- ۱۲-مصباح یزدی ، محمدتقی ، آموزش عقاید ، موسسه آموزشی حضرت امام خمینی (ره)